

Mernis Projesi ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Çevresinde 7201 Sayılı Tebligat Kanunu ve Bu Kanuna Dayalı Çıkarılan Tebligat Tüzüğünde Yapılması Gerekli Değişiklik Önerisi

Av. H.Erdal Demir*

Av. Ertuğrul Bayram**

Stj. Av. Burak Kocaoğlu***

A) GİRİŞ

Bilindiği üzere, hukuk kuralları ve geniş anlamda mevzuat normal bir canlı gibi değişir ve gelişir. Günün koşulları ve zaruretlere de yeni hukuki normların ortaya konulmasını gerekli kılar. Bu cümleden olarak, devrim niteliğinde iki büyük düzenleme söz konusudur. Bunlar başlıkta da belirtilen Mernis Projesi ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemidir. Bu iki çok önemli konuda olabildiğince çok şey yazılmış, tartışılmıştır. Bu yazıda adı geçen konular tartışılmayacak, sadece ve o da gerekli görülürse tanımlarla konu ifade edilecek, esas olarak bu düzenlemeler ışığında “Tebligat Mevzuatı”nda da yapılması gereken değişikliklere vurgu yapılacaktır.

MERNİS NEDİR? Ansiklopedik olarak “MERNİS, merkezi nüfus idare sisteminin kısa proje adıdır. Günümüzde Türkiye’de uygulamada bulunan vatandaşlık kimlik numarasının varlık nedenidir.

Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS), İçişleri Bakanlığı’na bağlı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne yürütülen ve 2000’li yıllarda uygulamaya alınabilen merkezi nüfus bilgileri düzenlemesidir.

Bilişim teknolojileri ve ortak veritabanı işlemciliği açısından Türkiye Cumhuriyeti’nin en önemli ve temel projesidir.

* Avukat, Ankara Barosu

** Avukat, Ankara Barosu

*** Stajyer Avukat, Ankara Barosu

MERNİS projesi kapsamında bütün Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına bilgisayar ortamında 11 haneli sayıdan oluşan bir sayısal kişi kimlik atamasına dayanan ve adına *Vatandaşlık Numarası* denilen uygulama bu projenin vatandaşa yansıyan ve bilinen yanıdır. Projeye başlandığı 1960'lı yıllardan bu yana sistem veritabanına girilen ölü ve sağ kişi sayısı 120 milyonu geçmiştir bulunmaktadır.

Konunun devlet erki açısından önemi dikey bir yapı olan nüfus verilerinin sağlam ve güvenilir olarak sağlamak ve bunun üzerinden diğer sosyal yatay toplumsal organizasyonlarına geçişi oluşturarak vatandaşlık bağı ile bağlı bulunan bütün ülke vatandaşlarının iş ve işlemlerinin ülkenin her yerinden hızlı ve zaman kaybettirilmeksizin erişimini ve talep eden vatandaşlarca işlemleri için yasalar ve yönetmelikler çerçevesinde kullanımına sunmaktır.”¹

PROJENİN AMACI:

Mernis'i ansiklopedik olarak tanımladıktan sonra bu projeye kısa bir ilave ile buna eklenmesi zorunlu ikinci düzenleme yani “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Nedir?” Bu konuya bakalım:

Kamu hizmetlerinin doğru olarak planlanması ve tüm kamu kurum ve kuruluşları tarafından eşgüdümlü yürütülmesi, devletin tüm vatandaşlarının temel bilgilerine anında ulaşabilmesi ile mümkündür. Doğum, ölüm, evlenme, boşanma ve vatandaşlık gibi bilgiler, kişilerin ikamet adresleri ile kişisel tanımlı numaralarını içeren güvenilir nüfus kayıt sistemlerinin kurulmasıyla güncel olarak elde edilebilmektedir.

Ülkemizde aile kütüklerinin bilgisayar ortamında tutulduğu Merkezi Nüfus İdaresi Sistemine(MERNİS) tüm Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının kamu hizmetlerinin yürütülmesi için gerekli temel bilgiler bulunmaktadır. Ancak, bu sistemde ikamet adresinin olmayışı en büyük eksikliktir. Bu bilgi eksikliği nedeniyle, birçok kurumda kişilerin doğru ikamet adresi olmadığından vatandaşa yönelik hizmetler eşgüdümlü yürütülememektedir. Nüfusun ikamet adresleri bilinmediğinden yerleşim yerlerinin güncel nüfuslarına da ulaşamamaktadır. Ayrıca, ülkemizde yaşayan kişilerin adresleri ile ilgili bilgilerin (elektrik, su, telefon, emlak vergisi vb. kayıtlar) farklı kurumlar tarafından ayrı veri tabanlarında tutulması, adres ve numaralama işlemlerinde ortak bir standardın olmaması nedeniyle, kişilerin kimlik bilgileri ile ikamet adreslerinin tutarsız olduğu görülmektedir.

Yukarıda belirtilen eksikliklerin giderilmesi amacıyla 25/04/2006 tarihinde 5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu çıkartılmış ve kanun gereği ülkemizde Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi İhdas Edilmiştir. Bu sistem ile **“kişilerin yerleşim yerlerine göre nüfus bilgilerinin güncel olarak tutulduğu, nüfus hareketle-**

1 <http://en.wikipedia.org/wiki/mernis>

rinin her an izlenebildiği, MERNİS kayıtlarındaki TC Kimlik Numarasına göre kişiler ile ikamet adreslerinin eşleştirildiği bir kayıt sistemi” oluşturulmuştur. ²

Bu mevzuata da derinlemesine girmek istemiyoruz. Sadece ilgili yönetmeliğin Bildirim süresi başlıklı 14. maddesini buraya alıyoruz.

“MADDE 14 – (1) Adrese ilişkin değişiklikleri; adres beyanı ile yükümlü kişiler ve kurumlar yirmi iş günü içinde, yerleşim yeri adresine dayalı hizmet almak üzere herhangi bir resmi kuruma yapılan müracaatlarda kurumlar, ilgili kuruma teslim edilen adres değişikliğine ilişkin beyan formu ile on iş günü içinde **nüfus** müdürlüklerine veya Genel Müdürlüğe bildirmekle yükümlüdür.” Bu maddenin cezai yaptırım boyutuna da girmiyoruz.

Son olarak Adres Kayıt Ve Kimlik Paylaşım Sistemi kavramı üzerinde de kısaca durmak istiyoruz. Bu sistem vasıtası ile yetkilendirilen Adli Merciler ve idari merciler kişilerin kimlik ve adres bilgilerine ulaşabilmektedirler.

Yukarda uzunca konu hakkında tanımlama yapılmıştır. Bu çerçevede yazının amacı olan konuya döndüğümüzde: Tebligat Kanunu’nda da bu çerçevede düzenleme yapılması şart olmaktadır. Tebligat Kanununun 35. maddesini buraya alıyoruz. “Kendisine veya adresine kanunun gösterdiği usullere göre tebliğ yapılmış olan kimse, adresini değiştirirse, yenisini hemen tebliği yaptırmış olan kaza merciine bildirmeye mecburdur. Bu takdirde bundan sonraki tebliğler bildirilen yeni adrese yapılır.

(Değişik 2. fıkra: 4829 - 19.3.2003 / m.11) Adresini değiştiren kimse yenisini bildirmediği ve yeni adres tebliğ memurunca da tespit edilemediği takdirde tebliğ olunacak evrakın bir nüshası eski adrese ait binanın kapısına asılır ve asılma tarihi, tebliğ tarihi sayılır.

(Değişik 3. fıkra: 4829 - 19.3.2003 / m.11) Bundan sonra eski adrese çıkarılan tebliğler muhataba yapılmış sayılır.

(Ek fıkra: 3220 - 6.6.1985) Daha önce tebligat yapılmamış olsa bile, taraflar arasında yapılan, imzası resmi merciler önünde ikrar olunmuş sözleşmelerde belirtilen adresler ile kamu kurum ve kuruluşları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, ticaret sicillerine ve esnaf ve sanatkârlar sicillerine verilen en son adreslerdeki değişiklikler hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.”

İşte bu maddenin ve yine bu maddenin uygulanması için yapılan düzenleyici işlemlerinde değiştirilmesi gerektiğini belirteceğiz.

Çağımızda kişilerin, Sosyal Güvenlik Kurumu, Tapu Daireleri, Trafik İdareleri, Belediye Emlak Vergi Birimleri, Telefon İdareleri, Emniyetin çok farklı birimlerinde (silah ruhsatı, pasaport vs.) adresleri bulunabilmektedir. Kimi zaman kişi

2 <http://www.zeytinburnu-bld.gov.tr/belzeytinburnu/gunlukyasam/adrese>

adresini değiştirdiği halde, bahsi geçen onlarca, kimi zaman yüzlerce kurumda adresi aynı kalmaktadır. Örneğin kişinin beş farklı belediye sınırında taşınmazı varsa, adresini sonradan değiştirdiğinde, bu birimlerden adresler bilgilerini gncelleyemediği, zaman ve diğer nedenlerle aksadığı veya değiştirse dahi kimi zaman kayıtlarda bunların güncellenmediği görülmektedir. İşte bu konunun zm çok basittir. Kişinin T.K.’nun 35. maddesi uyarınca tebligat işlemi tekemmül etmeden önce T.C.Kimlik numarası ve diğer bilgilerinden öncelikle “Adres Kayıt Ve Kimlik Paylaşım Sistemi” üzerinden adres sorgusu yapılmalı ve kesinlikle diğer kuruluşlardaki herhangi bir adrese T.K.35. Maddesine göre tebligat yapılmadan Mernis kayıtlarına paralel sağlanan tek ve güncellenmesi zorunlu (hatta cezai yaptırımı olan) adrese tebligat yapılmalıdır. Kişinin Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemindeki adresine tebligat yapılamaz ise bu adrese T.K.’nun 35. Maddesine göre öncelikle tebligat yapılmalıdır. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminde Kişinin Adresinin Olmaması durumunda ise, başkaca resmi makam veya önceden bildirilen adrese tebligat yapılmalı ve ayrıca Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminde kişinin adresi olmadığında Yargılama Mercileri, İcra Daireleri ve benzer makamlara suç duyurusunda bulunma yükümlülüğü getirilmelidir.

Bu durum haksız tebligatın önüne geçecek, ayrıca sistemi bir başka noktadan tam oturtmaya da yarayacak, kamu düzenine güven artacaktır.